

Звіт за 2024 рік

Вступ

Український інститут національної пам'яті – центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення і збереження національної пам'яті українського народу. Діяльність Інституту спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та стратегічних комунікацій.

У 2024 році Інститут здійснював свою діяльність відповідно до затвердженого [Плану роботи](#) на 2024 рік. Упродовж звітного року абсолютна більшість завдань, визначених планом роботи реалізована. Загалом, план роботи виконано на 96%.

Пріоритетними у роботі Інституту впродовж 2024 року були наступні напрямки:

- меморіалізація російсько-української війни;
- переосмислення російської імперської та радянської спадщини, у тому числі усунення символіки російської імперської політики з публічного простору;
- реабілітація репресованих комуністичним режимом;
- запис і збереження усної історичної свідчень;
- відзначення пам'ятних дат і річниць важливих подій;
- подолання російської історичної пропаганди та популяризація історії України, в тому числі за допомогою виставок, книг і відео;
- наукове забезпечення політики національної пам'яті.

I. Інформація про результати роботи Українського інституту національної пам'яті

Нормотворча робота

У 2024 році Український інститут національної пам'яті продовжив активну роботу над імплементацією державної політики в сфері національної пам'яті, що охоплювала юридичний супровід законодавчих ініціатив, надання роз'яснень, участь у розробці нормативно-правових актів та посилення деколонізаційних процесів в Україні.

Законодавчі ініціативи у сфері національної пам'яті

Інститут доопрацював **проект Закону України «Про засади державної політики у сфері відновлення і збереження національної пам'яті»**. Зокрема:

- проведено 2 громадські обговорення в формі електронних консультацій з громадськістю (січень-лютий та липень 2024 року);
- отримано 32 пропозиції від фізичних і юридичних осіб – усі були опрацьовані;
- доопрацьований законопроект погоджено Міністерством культури та стратегічних комунікацій України та направлено на подальше узгодження заінтересованими органами.

Проекти наказів, постанов, розпоряджень органів центральної виконавчої влади, підготовлені Інститутом у 2024 році:

- підготовлено проект змін до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті». Погодження проекту акта триває;

- підготовлено проєкт змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 799 «Деякі питання діяльності Українського інституту національної пам'яті» щодо оптимізації діяльності міжрегіональних територіальних органів Інституту. Розпорядження прийнято 10 травня 2024 р. № 422-р «Про оптимізацію діяльності міжрегіональних територіальних органів Українського інституту національної пам'яті».

Аналіз нормативно-правових актів, підготовлених іншими органами влади та суб'єктами законодавчої ініціативи:

Інститутом опрацьовано та висловлено позицію, надано пропозиції та зауваження до 51 проєкту нормативного-правового акта.

Інститут здійснював системний збір і узагальнення практики застосування законодавства щодо:

- реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму (1917–1991 рр.);
- недопущення використання символіки комуністичного й нацистського тоталітарних режимів;
- засудження та заборони пропаганди російської імперської політики;
- деколонізації топонімії.

За результатами проведеної роботи підготовлено 157 відповідей на звернення громадян, державних органів та органів місцевого самоврядування.

Меморіалізація російсько-української війни

Принципи меморіалізації російсько-української війни

Голова Інституту в 2019–2024 роках Антон Дробович розробив ключові принципи меморіалізації російсько-української війни, які повинні увійти до державної стратегії меморіалізації. Інститут провів [громадське обговорення](#) принципів, в тому числі в форматі [круглого столу](#), та [опитування](#) щодо них серед військових. Принципи викладено на [сайті](#) для вільного доступу та використання всіма охочими.

Кроки в напрямку напрацювання системних і якісних рішень у сфері меморіалізації

Розуміючи потребу в напрацюванні системних рішень з боку держави, Інститут спільно з Комітетом ВРУ з питань гуманітарної та інформаційної політики провели п'ять круглих столів. До обговорення наявних викликів і проблем у сфері меморіалізації та спільного пошуку рішень залучили родини воїнів, фахівців і представників влади. Відеозаписи обговорень [викладено](#) у відкритий доступ.

У співпраці з Фондом «Партнерство за сильну Україну» (ФПСУ) Інститут провів семінари з меморіалізації для громад Одещини, Полтавщини, Сумщини, Харківщини, Чернігівщини. Мета семінарів – підвищити обізнаність про підходи та практики збереження пам'яті.

Питанням меморіалізації було присвячено міжнародну конференцію «Реалізація права на пам'ять: шляхи формування сучасної культури пам'яті в Україні», яку Інститут у партнерстві з ФПСУ провів 23 вересня 2024 року. Відеозаписи семінарів і конференції доступні на [YouTube-каналі](#) Інституту.

Проєкт церемоніалу хвилини мовчання

Для впровадження хвилини мовчання, як сталої та максимально розповсюдженої комеморативної практики, що є одним з часто озвучуваних запитів з боку родин загиблих, Інститут спільно з громадською організацією «Вшануй» розробили [проєкт церемоніалу хвилини мовчання](#). Наприкінці 2024 року відбулося громадське обговорення проєкту, за результатами якого церемоніал було доопрацьовано. Далі проєкт церемоніалу має бути передано до Уряду для його затвердження окремим розпорядженням.

Співпраця з органами місцевого самоврядування

УІНП співпрацював з Ірпінською громадою щодо створення стратегії з меморіалізації війни в цій громаді та створення сектору військових поховань на кладовищі Ірпеня. Інститут бере участь у роботі комісії з меморіалізації при Київській міській військовій адміністрації. Постійно консультує органи місцевого самоврядування щодо методологічних питань, пов'язаних зі збереженням пам'яті про війну та комеморацією, секторів військових поховань, книг пам'яті тощо.

Фіксація подій війни

Продовжив роботу проєкт [Ukraine.War.Today](#) – інтерактивна карта, що інформує про перебіг повномасштабного етапу російсько-української війни та воєнні злочини, скоєні РФ на території України. За час роботи проєкту, станом на кінець 2024 року на портал додано:

- 8260 інформаційних повідомлень;
- 24825 повідомлень про щоденну оперативну обстановку;
- 1536 повідомлень про ліквідованих і полонених військових російської армії.

[Віртуальний музей російської агресії](#) є ще одним інструментом фіксації, збереження та поширення інформації про війну Росії проти України. Було підготовлено п'ять нових аналітичних матеріалів для порталу музею, зокрема, про те, як Росія змінює демографічний склад окупованих територій; мілітаризацію ЗАЕС; знищення греблі Каховської ГЕС; ракетний удар у селі Гроза. Функціонування Віртуального музею російської агресії у 2024 році підтримав Фонд «Партнерство за сильну Україну», з яким Інститут уклав меморандум про співпрацю.

Інститут продовжив фіксувати [усноісторичні свідчення](#) про сучасну російсько-українську війну. У 2024 році записано 25 інтерв'ю з учасниками бойових дій.

Переосмислення російської імперської та радянської спадщини

Відповідно до закону «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» діє [Експертна комісія](#) Українського інституту національної пам'яті. Комісія роз'яснює норми зазначеного закону, надає рекомендації з приводу його імплементації, ухвалює фахові висновки щодо належності конкретних об'єктів до символіки російської імперської політики.

У 2024 році відбулося 6 засідань Експертної комісії. Затверджено 14 фахових висновків про належність до символіки російської імперської політики:

1. Об'єктів – топонімів, пам'ятників і пам'ятних знаків, присвячених:
 - російському поетові, перекладачу та літературному критику Василю [Жуковському](#);
 - російському композитору Михайлу [Глінці](#);
 - російському письменнику Михайлу [Булгакову](#);
 - радянському письменнику та педагогу Антону [Макаренку](#);
 - російському письменнику та громадському діячеві Володимирі [Короленку](#);
 - російському та радянському письменникові Костянтину [Паустовському](#);
 - [Татарбунарському повстанню](#);
2. Назв:
 - [міста Синельникове](#) Дніпропетровської області;
 - [сіл Велика Костромка та Мала Костромка](#) Зеленодольської міської територіальної громади Дніпропетровської області;

- села [Зоря](#) Білгород-Дністровського району Одеської області;
 - [семи населених пунктів Болградського району](#) Одеської області;
 - вулиці [Таманська](#) у Львові;
 - [монети «копійка»](#);
3. [Арки дружби народів](#) на території Хрещатого парку Києва.

Співробітники Інституту у відповідь на звернення консультували органи влади, в тому числі місцевої, громадські організації, юридичних та фізичних осіб щодо імплементації законодавства, яке стосується російської імперської та радянської спадщини у публічному просторі.

Інститут ініціював публічне обговорення в форматі круглих столів двох складних і масштабних тем – пам'яті про війну в Афганістані і депортацій населення в Російській імперії та СРСР як інструмента імперської політики.

Круглий стіл присвячений темі депортацій [відбувся](#) 28 жовтня 2024 року. Мета – з участю запрошених науковців подивитися на депортації як на засіб колонізації в Російській імперії, як на інструмент більшовицької політики, спрямований на встановлення влади та контролю, та як на форму насильницької русифікації українців під час сучасної російсько-української війни.

Круглий стіл [«Як нам пам'ятати війну в Афганістані?»](#) відбувся 28 листопада, напередодні 45-ї річниці початку воєнних дій. Ішлося про потребу переосмислити комеморативні практики, пов'язані з Афганською війною 1979–1989 років і участю українців у ній, на які суттєво вплинув радянський спосіб представлення подій. Зокрема, було зазначено про необхідність:

- відмовитися від ідеологічного кліше «інтернаціональний борг» у меморіальних подіях;
- провести нові наукові дослідження щодо участі українців у Афганській війні, покликані встановити точну кількість загиблих, та дослідження щодо кількості загиблих із афганського боку;
- відокремлювати політико-ідеологічну сутність війни та геополітичні мотиви СРСР від комеморації та соціальної підтримки ветеранської спільноти.

Інститут також долучився до дискусії в межах проєкту Odesa Decolonization на тему «Міфи: минуле, сучасність, майбутнє».

Переосмислення минулого та розвінчання міфів було в фокусі відеоконтенту Інституту:

- ролика з циклу «Війна і міф», який розвінчує міф про 9 травня як День Перемоги над нацизмом [англійською](#) та [німецькою](#) мовами;
- ролика «Козацьке коріння Донеччини та Луганщини» [англійською](#), [німецькою](#) мовами;
- ролика [«Українська – мова вільних людей»](#), створеного на основі матеріалів виставки «Мововбивство – складова рашизму». Ролик розповідає про тяглість російських спроб знищити українську мову та силу українського спротиву;
- анімаційного ролика «Чому Україна – не Росія?» українською та англійською мовами. Він розвінчує міф про три братніх народи – росіян, українців та білорусів і спростовує російський наратив про росіян та українців як єдиний народ. Презентацію проєкту заплановано на 2025 рік.

Реабілітація репресованих

Інститут продовжив забезпечувати діяльність [Національної комісії з реабілітації](#). Упродовж року робоча група при Національній комісії розглянула 1073 справи, які надійшли від регіональних комісій із реабілітації.

Було проведено 5 засідань Національної комісії з реабілітації, на яких члени комісії розглянули 955 справ. У результаті:

- 560 людей – реабілітовано;
- 263 людини визнано потерпілими від репресій;
- 21 людині надано роз'яснення, що вона вже є реабілітованою та не потребує повторної реабілітації;
- оголошено перерву в розгляді 82 справ для збору додаткової інформації;
- 29 людям відмовлено в визнанні реабілітованими чи потерпілими від репресій.

Для повторного розгляду 16 справ Інститут підготував та надіслав 43 звернення від імені Національної комісії до Національної поліції, СБУ й обласних архівів для отримання матеріалів.

Інститут на постійній основі готує документацію за підсумками засідань Національної комісії з реабілітації, консультує громадян щодо процедури реабілітації, надає роз'яснення та рекомендації регіональним комісіям, органам державної та місцевої влади, юридичним особам. Упродовж року 1528 документів було підготовлено й надіслано заявникам, надано 838 усних консультацій і надіслано відповіді на 49 звернень, адресованих Національній комісії.

Представники Інституту брали участь у роботі Волинської, Полтавської, Чернігівської, Луганської, Вінницької, Житомирської, Черкаської, Тернопільської регіональних комісій з реабілітації.

Підготовлено інформаційно-аналітичні довідки щодо виплати компенсацій, повернення майна чи його відшкодування реабілітованим і щодо проблем у реалізації законодавства про реабілітацію.

Наукове забезпечення політики національної пам'яті

Соціологічне дослідження

Інститут досліджує ставлення до державної політики пам'яті, історичні дискурси, що переважають в українському суспільстві, сприйняття комеморативних практик за допомогою загальнонаціональних соціологічних опитувань. У серпні–вересні 2024 року таке опитування на замовлення УІНП провели ТОВ «Оперативна соціологія» за участі фонду «Демократичні ініціативи». Результати дослідження було презентовано публічно та оприлюднено у [вільному доступі](#).

Наукові заходи

Крім зазначених у підрозділі про переосмислення російської імперської та радянської спадщини круглих столів, Інститут виступив співорганізатором:

- панельної дискусії [«Студії Голодомору: теорія, історія, пам'ять»](#). У фокусі обговорення було переосмислення історіографічної традиції та комеморативних практик, пов'язаних з Голодомором 1932–1933 років, в Україні та світі;
- науково-практичної конференції [«Українсько-польське пограниччя: історія, пам'ять, мовно-культурна спадщина та сучасні виклики»](#) до 80-х роковин депортацій українців Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини;
- XXXVI всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої [конференції](#) у Вінниці.

Співпраця з освітянами

Упродовж 2024 року Інститут провів 19 семінарів-тренінгів на тему «Як говорити з дітьми про війну?» в шести містах заходу України та Києві. У них взяли участь понад 600 освітян.

Інститут продовжив відеопроєкт «Діалоги про війну»: презентовано четверту частину проєкту, присвячену повномасштабному вторгненню. Відео з проєкту доступне на YouTube-каналі Інституту [українською мовою](#) та у версії з [англомовними субтитрами](#). Відбулося три презентації в Києві, Львові, Полтаві.

Також співробітники УІНП провели [тренінг «Генератор ідей: навчання історії через дослідження»](#) для директорів, вчителів та педагогів-організаторів освітніх закладів Тернополя.

У 2024 році Інститут забезпечив [переклад наукових статей про акцію «Вісла»](#) польською та українською мовами на тлі спроб реабілітувати цей злочин у Польщі.

Щорічно Інститут готує методичні рекомендації та інформаційні матеріали до ключових днів пам'яті й річниць, які надсилає органам влади й медіа. Упродовж звітнього року підготовлено та розіслано дев'ять таких матеріалів. Також Інститут надав консультаційну підтримку United24 у створенні медійних продуктів на історичні теми.

Пошук, упорядкування та збереження місць поховань

З метою дослідження стану місць поховань та меморіальних об'єктів польського народу в Україні відбулася експедиція співробітників УІНП, які [відвідали понад 10 місць пам'яті](#) на території Волинської, Львівської, Рівненської, Тернопільської областей. Це були локації, вказані у заявках на проведення пошукових та ексгумаційних робіт в офіційних зверненнях польської сторони, зверненнях окремих польських громадян, а також вже облаштовані раніше місця пам'яті польського народу в Україні. На основі експедиції підготовлено звіт та напрацьовано рекомендації.

Запис, збереження та надання доступу до усних свідчень

Запис та збереження спогадів є одним із ключових напрямків роботи Інституту, який системно наповнює Архів усної історії. Мета полягає не тільки у збереженні свідчень, а й у наданні доступу до них дослідникам, журналістам тощо. Задля цього діє [онлайн-платформа Архіву усної історії](#).

На період війни доступ до окремих колекцій обмежено з міркувань безпеки, зокрема до колекції свідчень про російсько-українську війну. Проте Інститут постійно записує та приймає на зберігання спогади про сучасну війну. Як йшлося вище, у 2024 році записано 25 інтерв'ю з учасниками бойових дій. Також Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, історії та філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького передав до Архіву усної історії УІНП 6 інтерв'ю з вимушеними переселенцями. Усього [колекція свідчень про російсько-українську війну](#) налічує близько 300 інтерв'ю, записаних співробітниками Інституту, або прийнятих на зберігання від інших установ і дослідників.

Також у 2024 році Архів усної історії УІНП поповнився 3 відеозаписами спогадів жителів Вінницької області про події Революції гідності й усним свідченням шістдесятниці Маргарити Довгань.

На постійній основі Інститут здійснює адміністрування та наповнення Архіву усної історії, в тому числі його онлайн-платформи, транскрибування записів усних свідчень. Так, у 2024 році:

- завантажено 101 відеофайл до адміністративної панелі онлайн-платформи архіву;
- створено 76 облікових карток електронного каталогу;
- укладено описи для обліку інтерв'ю фонду 31 та [фонду 37](#);
- підготовлено короткі відомості про тематичні колекції усних свідчень [«Друга світова війна»](#) та [«Радянський час»](#);
- розшифровано 1560 хвилин аудіозаписів.

З 2019 року Інститут щорічно проводить засідання [усноісторичного клубу](#). [Засідання 2024 року](#) було присвячене специфіці проведення опитувань у час війни про війну. Також Інститут підготував [поради дослідникам](#) щодо зберігання та обліку записів усних свідчень в умовах воєнного стану.

Заходи, спрямовані на відзначення днів пам'яті та річниць подій

У 2024 році Інститут долучився до відзначення понад 60 пам'ятних дат й річниць різноманітних важливих для історії України подій та ювілеїв.

День Соборності – 22 січня

Спільно з Національним музеєм Революції Гідності та Інформаційно-виставковим центром Музею Майдану було проведено публічну дискусію [«Відстояти Соборність: чому в 1919-му не вдалося і що робити, щоб вийшло зараз?»](#). Крім цього, було проведено низку заходів у регіонах, а також підготовлено, надіслано та оприлюднено тематичні [інформаційні матеріали](#) для органів державної влади.

День пам'яті жертв Голокосту – 27 січня

Співробітниками Інституту було проведено виступи із доповідями «Олена Вітер – праведниця світу», «Євреї в УПА – учасники боротьби за незалежність України» на Всеукраїнському науково-практичному семінарі, який організував Український інститут вивчення Голокосту «Ткума» у Львові. Також було взято участь у підготовці та проведенні міського заходу вшанування пам'яті жертв Голокосту в Чернігові.

День пам'яті героїв Крут – 29 січня

Заступник Голови Інституту взяв участь у [меморіальному заході](#) на території Меморіального комплексу «Пам'яті Героїв Крут» в Ніжинському районі Чернігівської області. Крім цього, співробітники міжрегіональних відділів провели низку тематичних лекцій та взяли участь в проведенні та організації пам'ятних заходів.

День Героїв Небесної Сотні – 20 лютого

Інститут долучився до організації та проведення [Церемоніалу вшанування пам'яті Героїв Небесної сотні](#), а в співпраці з Національним музеєм Революції Гідності було відкрито вуличну фотовиставку [«Київ 2014. Повернення»](#). Співробітники міжрегіональних відділів УІНП провели низку інформаційно-просвітницьких заходів у Луцьку, Чернігові, Полтаві, Харкові, Одесі для учнів, студентів, військових тощо. Також було створено та розповсюджено відповідні тематичні інформаційні матеріали й продовжено відеопроект [«Голоси Революції гідності»](#).

10-річчя від початку російсько-української війни – 20 лютого

Було підготовлено, оприлюднено та направлено тематичні [інформаційні матеріали](#) до низки органів державної влади. Крім того, їх було поширено серед освітян, музейників, бібліотекарів і медіа в багатьох областях України. Співробітники міжрегіональних відділів взяли участь в проведенні та організації низки тематичних просвітницьких лекцій, виступів на круглих столах, пам'ятних заходів тощо.

День українського добровольця – 14 березня

У співпраці з Національним музеєм Революції Гідності було організовано та проведено тематичну дискусію [«Добровольці у боротьбі за незалежність України – від 1914 до 2014 року»](#). Під час дискусії історики обговорили феномен добровольчого руху в Україні та про те, хто саме ставав добровольцем у різні періоди боротьби за незалежність України.

День пам'яті жертв політичних репресій – третя неділя травня

Український інститут національної пам'яті та Національний історико-меморіальний заповідник «Биківнянські могили» здійснили підготовку та проведення [міжрелігійного молитовного заходу](#) за участю представників церков, духовних лідерів релігійних організацій, низки державних службовців та дипломатичних представників. Також Інститутом у співпраці з Національним історико-меморіальним заповідником «Биківнянські могили» та Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні - Музею Революції Гідності було підготовлено та презентовано відеопроєкт з трьох відео [«Як радянський режим знищував українців у Биківні»](#). Окрім цього, відбулося відкриття виставки УІНП «Тріумф людини. Мешканці України, які перемогли ГУЛАГ», а співробітниками міжрегіональних відділів було проведено низку тематичних заходів у регіонах.

День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу – 18 травня

Інститут виступив співорганізатором проведеного Національним музеєм Голодомору-геноциду та ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр» публічного діалогу [«Геноцид кримськотатарського народу та шляхи подолання його наслідків»](#). Органам державної влади були підготовлені та надіслані тематичні інформаційні матеріали.

70-річчя Кенгірського повстання – 24 травня

Український інститут національної пам'яті організував захід у форматі онлайн-розмови [«Танки проти жінок. До 70-річчя Кенгірського повстання»](#), а співробітники міжрегіональних відділів провели відповідні тематичні лекції в низці навчальних закладів. Фахівцями Інституту також було зроблено виступ на міжнародній конференції в Каунасі (Литва) з доповіддю: «Українці в Кенгірі: організатори та учасники повстання 1954 р.» та виступ із доповіддю «Кенгірське повстання: причини, протистояння, наслідки та пам'ять» на міжнародній науковій конференції у Вільнюсі (Литва).

День Незалежності – 24 серпня

У партнерстві з Національним заповідником «Софія Київська» та Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського було створено та відкрито виставку [«Наш спадок»](#), що розповідає про символи, культурні артефакти і традиції, які сучасна Україна успадкувала від Русі.

День пам'яті загиблих захисників України – 29 серпня

Український інститут національної пам'яті спільно з ГО «Об'єднання матерів і дружин Захисників України» створили соціальний відеоролик [«Україна - це країна героїв»](#), який став тематичним продовженням попередньої інформаційної кампанії, що наголошує на необхідності щоденного вшанування загиблих захисників та захисниць хвилиною мовчання. Було підготовлено, оприлюднено та розіслано на органи державної влади [інформаційні матеріали](#) й [методичні рекомендації](#). Окрім цього, співробітниками Інституту було проведено низку заходів у регіонах.

80-річчя від початку депортації українців у 1944–1951 роках – 8 вересня

Інститут у співпраці з Національним музеєм історії України у Другій світовій війні, Меморіальним комплексом, ГО «Київське товариство «ЛемКиїв», Центром досліджень українсько-польсько-словацького пограниччя Українського католицького університету, Національним музеєм народної архітектури та побуту України організував та провів Міжнародну науково-практичну конференцію [«Українсько-польське пограниччя: історія, пам'ять, мовно-культурна спадщина та сучасні виклики»](#).

День пам'яті жертв Бабиного Яру – 29 вересня

Український інститут національної пам'яті та Світовий Конгрес Українців у співпраці з Державною службою України з етнополітики та свободи совісті й Національним історико-меморіальним заповідником «Бабин Яр» провели [міжконфесійний молитовний захід](#) за участю глав церков і духовних лідерів юдейських громад, який вшанував жертв масових розстрілів, вчинених нацистами в Бабиному Яру під час окупації Києва в роки Другої світової війни. Окрім релігійних діячів у

меморіальному заході також взяли участь Голова Українського інституту національної пам'яті, перший заступник голови Державної служби з етнополітики та свободи совісті, політичний радник Світового Конгресу Українців в Україні, очільниця Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» і представники громадськості.

День захисників і захисниць України – 1 жовтня

Інститутом було створено та поширено тематичний популяризаційний відеоматеріал [«Покрова Пресвятої Богородиці: Символ захисту і героїзму українських воїнів»](#). Також до цього дня було приурочено транслявання створених за участі Інституту циклу інтерв'ю [«Герої України. Південь»](#) та відеороликів [«Вогонь та Мистецтво: Сага Героїв»](#). Крім того, співробітниками міжрегіональних відділів були проведені тематичні інформаційно-просвітницькі заходи у Вінницькій, Волинській, Полтавській, Чернігівській, Харківській та Одеській областях.

День гідності та свободи – 21 листопада

Український інститут національної пам'яті забезпечив злагоджену взаємодію центральних органів виконавчої влади, КМДА й Музею Революції Гідності щодо підготовки державних заходів до Дня Гідності та Свободи. Спільно з Музеєм Революції Гідності було підготовлено [тематичну соціальну кампанію](#) для використання органами державної влади в роботі під час проведення святкових заходів. Спільно з Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні - Музеєм Революції, Інститутом історії України НАНУ та деякими українськими університетами було проведено науковий форум [«Революція Гідності: на шляху до історії»](#). Окрім цього, співробітниками Інституту взято участь та організовано просвітницькі заходи у регіонах.

День пам'яті жертв Голодоморів – четверта субота листопада

Інститутом було забезпечено та організовано проведення меморіальних заходів на території Національного музею Голодомору-геноциду. Була надана допомога в організації офіційної церемонії вшанування жертв геноциду за участі керівництва держави, лідерів та представників релігійних організацій, керівників органів і формувань Сил безпеки та оборони України, військовослужбовців і військових капеланів. Також було підготовлено та проведено громадський захід, який включав панахиду й тематичну акцію «Запали свічку».

Було проведено [інформаційну кампанію](#), що включала соціальні й інформаційні ролики про голод 1932-1933 років, інформаційні матеріали та «Теплий збір». Також інститутом було надруковано інформаційно-просвітницькі стенди: «Україна 1932-1933. Геноцид голодом» та експоновано їх на власних стендах на Конtrakтовій площі в Києві.

У партнерстві з Українським науково-дослідним та освітнім центром вивчення Голодомору (HREC in Ukraine), Інститутом історії України Національної академії наук України та Національним музеєм Голодомору-геноциду було проведено панельну дискусію [«Студії Голодомору: теорія, історія, пам'ять»](#). Низку тематичних лекцій і пам'ятних заходів також було проведено в регіонах співробітниками міжрегіональних відділів Інституту.

Крім зазначених вище пам'ятних дат, УІНП інформаційно висвітлював:

- 100-річчя від дня народження Сергія Параджанова – 9 січня;
- Другу річницю від початку широкомасштабного російського вторгнення в Україну – 24 лютого;
- Річниці звільнення українських регіонів від російської окупації;
- День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні – 8 травня;
- День Конституції України – 28 червня;
- День державності України – 15 липня;

- День Державного Прапора – 23 серпня;
- День Збройних сил України – 6 грудня;
- та ще близько 40 важливих пам'ятних дат і ювілеїв.

Книги, виставки, медійні проекти

Інститутом створено та забезпечено друк популяризаційних видань, зокрема: [«Наказано не знати»](#), [«Наш Маріуполь»](#), [«Мазепа. Карл XII. Пётр I. Топ-10 міфів ru.пропаганди»](#), комплекту брошур «Фактор боротьби», комплекту листівок [«Патрони наших вулиць»](#), арт плакатів «Визначні військові діячі Української революції 1917-1921 рр.».

Крім того, у 2024 році Інститут здійснив друк додаткових накладів частини найбільш запитуваних своїх видань попередніх років: книг «Тріумф людини», «Нариси з історії освоєння Південної України XV-XVIII ст.», «Без ротації», мальовису «Оборона Замостя. Легенда про лопату» та паперових моделей військової техніки періоду Української революції 1917–1921 рр.

Загальний річний тираж друкованих видань Українського інституту національної пам'яті склав 13000 примірників.

Впродовж 2024 року Українським інститутом національної пам'яті було створено та експоновано низку нових виставок:

- [«10 років агресії – 10 років спротиву»](#) – банерна експозиція на основі матеріалів Віртуального музею російської агресії, що розкриває різні аспекти російсько-української війни: злочини, руйнування, екологічні катастрофи, громадський спротив, морська та повітряна агресії, міжнародна консолідація, втрачена власність, злочини проти медіа та інші. Вперше експонувалася в Києві, на Хрещатику.
- [«Волинь, де зродилася УПА»](#) – банерна експозиція, яка розповідає про історію заснування й етапи боротьби українського визвольного руху на Волині, постаті керівників ОУН, командирів УПА та найвідоміші бої, які точилися на території краю. Виставку презентували в Луцьку у Волинському краєзнавчому музеї.
- [«Мововбивство – складова рашизму»](#) – банерна експозиція, що демонструє історію знищення українців за мовною ознакою на основі багатого фактологічного матеріалу, який доводить системне і цілеспрямоване знищення російською владою української мови на різних етапах історії. Уперше виставку експонували на Конtrakтовій площі в Києві.
- [«Наш спадок»](#) – банерна експозиція, що розповідає про символи, культурні артефакти і традиції, які сучасна Україна успадкувала від Русі. Виставка створена в партнерстві з Національним заповідником «Софія Київська» та Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Крім того, УІНП експонував оновлену версію виставки [«Вигнання. Пам'яті депортації українців з Лемківщини, Надсяння, Західної Бойківщини, Любачівщини, Холмщини та Південного Підляшшя»](#).

Банерна експозиція в фотографіях, документах, картах та діаграмах представляє історію найзахіднішої частини українського світу – Закерзоння, розповідає про передумови, хід та наслідки депортацій місцевих українців.

Інститут також сприяв підготовці та/чи надав площини для експонування п'яти виставок, створених партнерськими установами та організаціями:

- [«Герої наших вулиць»](#) – банерна експозиція, що була створена у партнерстві Інституту з ГО «Історична платформа», присвячена Героям російсько-української війни, на честь яких названі або перейменовані вулиці в українських містах.

- [«Європейська спадщина Донеччини та Луганщини»](#) – банерна експозиція від ГО «Музей сучасного мистецтва», присвячена історичним пам'яткам Маріуполя, Дружківки, селища Нью-Йорк, Лисичанська, що були побудовані промисловцями з країн Європи.
- [«На захисті міста»](#) – банерна експозиція, яка розповідає про оборону Києва у різні періоди української історії. Виставка створена Центром досліджень воєнної історії Збройних Сил України спільно з Музеєм історії міста Києва, Національним університетом оборони України та Всеукраїнською громадською організацією «Молодий Народний Рух».
- [«Київ 2014. Повернення»](#) – фотовиставка, в основі якої лежать близько 40 світлин бельгійського фотографа Джима Сюмкая. У розпал Майдану він спеціально приїхав до української столиці фіксувати на плівці найбільший протест і його учасників. Експонувалася в Києві, на Контрактовій площі.
- «Визволення? Окупація!» - фотодокументальна виставка, побудована на архівних документах, які розповідають про вторгнення, анексію та репресії українців, здійснені комуністичним режимом СРСР на Волині, Галичині, Північній Буковині та Бессарабії в 1939–1941 роках. Виставка створена ГДА УІНП.

Загалом, Українським інститутом національної пам'яті упродовж року експонувалося або надавалась підтримка в експонуванні понад 20 виставкових проєктів у різних регіонах України та за кордоном.

За 2024 рік Інститут працював над створенням і поширенням 14 відеопроектів, що містили понад 30 окремих відеороликів, зокрема:

- продовження серії відеороликів [«Голоси Революції гідності»](#);
- відеоролика [«Чому ми вшановуємо пам'ять 8, а не 9 травня?»](#);
- серії з 3 відеороликів [«Як радянський режим знищував українців у Биківні. Свідчення документів»](#) у партнерстві з Національним історико-меморіальним заповідником «Биківнянські могили» та Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності;
- серії з трьох відеороликів [«Як Москва брехала про Чорнобильську трагедію. Мовою документів»](#), що створено спільно Українським інститутом національної пам'яті, Галузевим державним архівом Служби Безпеки України, Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні — Музею Революції Гідності;
- відеоролика [«Покрова Пресвятої Богородиці: Символ захисту і героїзму українських воїнів»](#);
- серії відеоінтерв'ю з військовослужбовцями [«Герої України. Південь»](#) в партнерстві з ОК «Південь» та ГО VeteransHubOdesa;
- серії відеороликів [«Вогонь та Мистецтво: Сага Героїв»](#) в партнерстві з ОК «Південь», ГО VeteransHubOdesa й ГО «Центр розвитку сучасної культури»;
- соціального відеоролика [«Україна - це країна героїв»](#) в партнерстві з ГО «Об'єднання матерів»;
- [інформаційних і соціальних відеороликів](#) на вшанування пам'яті жертв Голодомору;
- [продовження серії](#) відеороликів «Події епохи»;
- [продовження серії](#) відеороликів «Люди епохи»;
- відеоролика «Чому Україна – не росія?»;
- серії відеороликів «Навіки в строю. Слава і Честь» в партнерстві з ОК «Південь»;

- відеоролика [«Українська – мова вільних людей!»](#).

Також УІНП в партнерстві з Медіацентром Україна продовжив роботу над подкастом [«\(На\)пам'ять»](#). Кожен випуск містить інтерв'ю з фахівцями / дослідниками про найважливіші тенденції та проекти у сфері національної пам'яті. У 2024 році вийшло 3 випуски подкасту.

Популяризаційні заходи та реалізація політики національної пам'яті в регіонах

Співробітники Інституту проводять різнопланові заходи по Україні та співпрацюють із різними установами й організаціями в областях для презентації створених книг, виставок та інших інформаційних продуктів та для підвищення обізнаності з історичними темами, які є важливими в контексті політики національної пам'яті. Зокрема, **фахівці УІНП взяли участь із виступами або Інститут взяв участь в організації близько 70 інформаційних, популяризаційних заходів різного формату в тому числі в регіонах** – тематичних зустрічей, лекцій, обговорень, зустрічей-екскурсій тощо.

Відбулося близько 20 презентацій проєктів Інституту в освітніх закладах, бібліотеках, громадських і медійних просторах. Крім цього, Інститут провів 23 презентації книги [«Без ротації»](#), що розповідає історії уродженців сходу України, які у війську дають відсіч російській агресії від її початку десять років тому. Серед іншого книгу презентували на «Книжковому Арсеналі».

Також Інститут проводив інформаційно-просвітницькі зустрічі з військовослужбовцями: впродовж 2024 року відбулося 18 таких зустрічей.

В Одесі Інститут організував дві зустрічі з гідами, екскурсоводами, краєзнавцями на теми: «Історія Одеси: міфи, пропаганда, правда» й «Особливості деколонізаційних процесів на Одещині».

Також для реалізації політики національної пам'яті на регіональному рівні співробітники першого та другого міжрегіональних територіальних відділів брали участь у роботі топонімічних комісій, процесах меморіалізації російсько-української війни, долучалися до організації чи сприяли проведенню заходів до пам'ятних дат.

Міжнародна співпраця

Міжнародна діяльність Інституту у звітному році була спрямована на посилення співпраці із закордонними партнерами. Зокрема, посилено співпрацю з Платформою європейської пам'яті та сумління. Інститут долучився до [щорічного засідання](#) Ради членів Платформи у Вільнюсі (15-17 травня). Представниця Інституту виступила спікеркою панелі «Як ми судимо про злочини тоталітарних систем?» та надала коментар Литовському національному радіо про Голодомор-геноцид і фіксацію подій сучасної війни.

Голова Інституту у 2019–2024 роках Антон Дробович представляв Кабінет Міністрів України в Опікунській раді [Фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє»](#) (EVZ) Федеративної Республіки Німеччина та в 2024 році брав участь робочих зустрічах Фонду й у засіданні Опікунської ради.

У 2024 році Інститут уклав меморандум з Фондом «Партнерство за сильну Україну», ставши реципієнтом міжнародної технічної допомоги. У рамках меморандуму отримано технічне обладнання для посилення інституційної спроможності Інституту; підтримано Віртуальний музей російської агресії – законтрактовано комунікаційника й координатора; та Архів усної історії – забезпечено редагування відеоінтерв'ю в обсязі 11170 хв та транскрибування записів усних свідчень в обсязі 11170 хв; проведено 3 семінари з меморіалізації війни для громад Чернігівщини, Харківщини, Сумщини, Полтавщини та Одещини, а за підсумками семінарів – міжнародну конференцію «Реалізація права на пам'ять: шляхи формування сучасної культури пам'яті в Україні» (23 вересня 2024 року).

Для посилення співпраці з іноземними інституціями, які сприятимуть популяризації історії України, її видатних особистостей, збереженню національної пам'яті українського народу, подоланню

спадщини тоталітаризму та історичних міфів, а також у рамках візиту заступника Голови Володимира Тилищака до міста Братислави, Словацька Республіка, [підписано Меморандум](#) про співпрацю між Українським інститутом національної пам'яті та словацьким Інститутом пам'яті нації.

Представники Інституту брали участь у заходах за кордоном щодо збереження національної пам'яті, подолання спадщини тоталітаризму. У Польщі (13-22 березня) презентовано фільм «Вогнехрещта», книги про сучасну війну, проведено зустрічі з українськими організаціями. У Чехії (7-13 квітня) відбулася серія зустрічей з фахівцями Інституту вивчення тоталітарних режимів та методологами, представлено діяльність УІНП та налагоджено подальшу співпрацю. У Німеччині (6-8 травня) Віталій Бака виступив із доповіддю на міжнародній конференції «Відновне правосуддя» та взяв участь у відкритті виставки «За вашу і нашу свободу 1968-2018». У травні-червні представники Інституту виступили на міжнародних конференціях у Литві, Італії, Нідерландах та Словаччині. 3-7 липня Тетяна Ковтунович взяла участь у майстерні польсько-українського примирення у Польщі, представивши проект «Усна історія російсько-української війни». Інститут презентував свою діяльність у Гейдельберзькому університеті та Нюрнберзі (7-8 червня), провів зустріч із волонтерами та представниками громадських організацій у Нюрнберзі (12 червня). У липні-вересні відбулися міжнародні конференції у Празі, Вільнюсі та Каунасі, де співробітники Інституту виступали з доповідями. У жовтні Інститут представив свої проекти в Кельце (Польща). У грудні Голова Інституту відвідав Вільнюс для налагодження наукових контактів між Литвою та Україною, зокрема зустрівся з колективами Інституту історії Литви, Центру досліджень геноциду та опору Литви та іншими литовськими науковими інституціями; обговорив ідею проекту «Війна Росії проти України та зміни стратегії історичної пам'яті і політики, що стосуються Литви, України, Білорусі та країн Центральної Азії» та виступив із відкритою лекцією на тему «Складні теми історії Східної Європи».

Організовано серію онлайн-зустрічей з українськими громадами за кордоном. 12 липня відбулася онлайн-зустріч із представниками українських громад Норвегії, Фінляндії, Данії, Ірландії, Литви, Латвії та Естонії в рамках проекту «Амбасадори України». У зустрічі взяли участь представники 12 організацій. Їх було ознайомлено з роботою Інституту та його інформаційними матеріалами. Також продовжилася співпраця з українськими організаціями Іспанії та Німеччини, що вилилося в реалізацію деяких проектів за їхньою ініціативою. Зокрема:

- здійснено переклад іспанською виставки «Стерті з лица землі» і організовано її [презентацію](#) в кількох містах Іспанії;
- за підтримки Інституту в березні було підготовлено виставку про жінок, загиблих в російсько-українській війні. В кількох містах Німеччини відбувся [показ виставки](#);
- допомога недільній школі громади Шверіна в підготовці Дня пам'яті жертв Голодомору для маленьких дітей з українських громад.

З метою активізації роботи щодо міжнародного засудження злочинів комунізму Інститутом розроблено проект резолюції ГА ООН щодо засудження злочинів комуністичних тоталітарних режимів та направлено в МЗС. Проект резолюції опрацьовується постійним представництвом України при ООН.

У 2024 році Український інститут національної пам'яті долучився до напрацювання резолюції Європарламенту щодо засудження системною фальсифікації історії з боку Росії задля виправдання війни проти України на запрошення євродепутатки Раси Юкнявічене. У результаті 23 січня 2025 року Європейський Парламент ухвалив [резолюцію](#).

Зовнішня комунікація Інституту

У 2024 році Інститут оновив Комунікаційну політику. Зовнішня комунікація Інституту покликана інформувати про його роботу, основні аспекти політики національної пам'яті. Велика частина публікацій, які виходять на каналах комунікації УІНП, стосується меморіалізації російсько-української

війни, висвітлення пам'ятних дат, переосмислення минулого України в складі Російської імперії та СРСР і спадщини цих державних утворень у публічному просторі.

Основними напрямками комунікаційної роботи є взаємодія з медіа та ведення каналів комунікації Інституту – офіційного сайту і сторінок у соціальних мережах. Опрацьовано близько 1000 запитів від медіа; на офіційному сайті розміщено 230 інформаційних повідомлень.

На сайті й у соціальних мережах ведуться окремі тематичні рубрики. Зокрема:

- спільний інформаційний проєкт із Представництвом Президента в Криму, який розповідає про минуле півострова та розвінчує російські міфи про нього. У межах проєкту оприлюднено 30 публікацій;
- «Історичний календар» налічує 50 публікацій за рік;
- #FightForUkraine розповідає героїчні історії російсько-української війни та налічує 17 публікацій;
- «Локальна пам'ять» – дайджест новин з регіонів у сфері національної пам'яті. За рік оприлюднено 16 дайджестів на основі понад 90 новинних матеріалів;
- «Росія вбиває» присвячена вбитим армією РФ цивільним діячам культури, науки тощо. Впродовж року в межах рубрики опубліковано 6 історій;
- тести на знання історії, присвячені здебільшого важливим пам'ятним датам. За рік оприлюднено 4 таких тести.

Спостерігається приріст аудиторії сторінок Інституту в соціальних мережах. Станом на лютий 2025 року:

- [фейсбук](#) – 111 тисяч підписників, приріст за 2024 рік становить – 1655 підписників;
- [телеграм](#) – 2 354 підписники, приріст за рік – 303 підписники;
- [X \(твіттер\)](#): 11 892 підписники, приріст за рік – 104 підписки;
- [ютуб](#) – 34,4 тисячі підписників, приріст за рік – 1093 стеження;
- [інстаграм](#) – 9,4 тисячі підписників, приріст за рік – 864 підписки.

Координація роботи установ у сфері управління Інституту

У рамках взаємодії з установами у сфері управління Інститут здійснював забезпечення, спрямування та координацію роботи Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності та Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті.

Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції гідності

Упродовж звітнього періоду продовжувалася робота співробітників Музею у групах «Національна пам'ять», «Культурна спадщина», «Штаб порятунку спадщини», Національної ради з відновлення України. Також у звітньому періоді велася робота над презентаційними матеріалами пов'язаними з висвітлення інформації щодо пам'яті Героїв Небесної Сотні, шляхом проведення виставок, експозицій. Важливим для Музею стало III засідання міжвідомчої робочої групи з питань реалізації проєкту «Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності» та її рішення щодо консервації Меморіалу до завершення воєнного стану. Загалом у 2024 році забезпечено зберігання 5916 одиниць музейного фонду. Підготовлено та презентовано – 38 виставкових проєктів, проведено – 675 екскурсій, проведено та організовано різнопланових культурних заходів – 98.

Впродовж 2024 року важливим досягненням Національного музею Революції Гідності стали: реалізація плану щодо відзначення 10 річниці розстрілів у середмісті Києва, приурочених до Дня Героїв Небесної Сотні, та 20 річниці Помаранчевої революції й 11 річниці Революції Гідності.

Впродовж звітного періоду було організовано активну організаційно-адміністративну, науково-дослідну, науково-просвітницьку, науково-експозиційну та міжнародну діяльність й забезпечено функціонування виставкових проєктів, в тому числі мандрівних. Працівники Музею брали участь у різнопланових заходах, зокрема міжнародних.

Галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті

У 2024 році Забезпечено організацію та проведення добору на посаду директора Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті.

Упродовж звітного періоду продовжувалась робота щодо забезпечення пошуку, приймання, формування, обліку та зберігання профільних документів, а також використання інформації в них.

Протягом 2024 року до ГДА УІНП було прийнято від Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони Центрального регіону, Галузевого державного архіву Міністерства оборони України, Галузевого державного архіву Державної прикордонної служби України, Тернопільської обласної прокуратури, Благодійного фонду «Схід-SOS» архівні документи. Загалом отримано 4525 одиниць зберігання та 29 одиниць обліку.

Також ГДА УІНП підготовлено в 2024 році нову фотодокументальну виставку «Визволення? Окупація!». Експозиція виставки побудована на архівних документах, які розповідають про вторгнення, анексію та репресії українців, здійснені комуністичним режимом СРСР на Волині, Галичині, Північній Буковині та Бессарабії в 1939–1941 роках. Виставка експонувалась на площах Інституту в Києві. Територіальними органами Інституту надавалось сприяння в організації експонування виставки в регіонах.

II. Аналіз діяльності Українського інституту національної пам'яті

У 2024 році Інститут здійснював свою діяльність відповідно до затвердженого Плану роботи на 2024 рік. У звітному році реалізовано 96% пунктів Плану роботи. Це на 3% більше, ніж у попередньому році (93%) і свідчить про зростання ефективності виконання завдань. Невиконані 4% завдань пов'язані з об'єктивними чинниками, аналіз яких дозволить удосконалити планування та реагування на ризики в майбутньому. Загальна позитивна динаміка виконання свідчить про покращення управлінських процесів.

Основна увага Інституту впродовж 2024 року була звернута до: меморіалізації російсько-української війни, переосмислення російської імперської та радянської спадщини, у тому числі усунення символіки російської імперської політики з публічного простору, реабілітації репресованих комуністичним режимом, запису й збереження усної історичної свідчень, відзначення пам'ятних дат і річниць важливих подій, подолання російської історичної пропаганди та популяризації історії України, зокрема за допомогою виставок, книг і відео, наукового забезпечення політики національної пам'яті.

У нормотворчій діяльності Інституту ключовим стало продовження роботи над проєктом Закону України «Про засади державної політики у сфері національної пам'яті Українського народу». У 2024 році проведено 2 громадських обговорення, за [результатами яких](#) отримано 32 пропозиції від фізичних та юридичних осіб – усі були опрацьовані. Доопрацьований законопроект погоджено Міністерством культури та стратегічних комунікацій України й направлено на подальше узгодження заінтересованими органами. Протягом року опрацьовано й висловлено позицію, надано пропозиції та зауваження до 51 проєкту нормативного-правового акта. Розроблено 2 власних НПА – проєкт змін до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті». Погодження проєкта акта триває. А також проєкт

змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 799 «Деякі питання діяльності Українського інституту національної пам'яті» щодо оптимізації діяльності міжрегіональних територіальних органів Інституту. Розпорядження прийнято 10 травня 2024 р. № 422-р «Про оптимізацію діяльності міжрегіональних територіальних органів Українського інституту національної пам'яті».

У 2024 році тривав активний процес переосмислення російської імперської та радянської спадщини, у тому числі усунення символіки російської імперської політики з публічного простору. Важливу роль у цьому відіграє Експертна комісія Українського інституту національної пам'яті, яка здійснює фахову оцінку об'єктів, що можуть містити символіку російської імперської політики. За рік комісія провела 6 засідань та ухвалила 14 висновків щодо перейменування топонімів, демонтажу пам'ятників та вилучення символів колоніального минулого, зокрема, пов'язаних із діячами російської та радянської культури. До списку об'єктів, що підлягають деколонізації, потрапили назви населених пунктів, вулиць, монети «копійка» та Арка дружби народів у Києві. Значну роль у реалізації закону «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні» відіграла консультативна діяльність Інституту. Співробітники Інституту надавали органам влади, громадським організаціям та юридичним особам роз'яснення щодо імплементації законодавства (підготовлено та надіслано 943 листи, надано понад 100 консультацій на регіональному рівні). Також Інститут брав участь у робочих групах при державних органах та місцевих адміністраціях, сприяючи процесам деколонізації на регіональному рівні.

Інститут активно працював над переосмисленням історичного минулого та розвінчанням міфів, ініціюючи публічні дискусії та створюючи аналітичний контент. Одним із ключових напрямів цієї діяльності стали круглі столи, присвячені складним історичним темам. 28 жовтня відбулося обговорення депортацій як інструмента імперської політики Російської імперії та СРСР, що дозволило простежити їхній вплив від колоніального періоду до сучасної російсько-української війни. А 28 листопада, напередодні 45-ї річниці війни в Афганістані, експерти дискутували про необхідність зміни комеморативних практик, зокрема відмови від радянських ідеологічних кліше та перегляду ролі українців у цій війні. Інститут також долучився до дискусії в межах ініціативи Odesa Decolonization та створив серію відеоматеріалів, спрямованих на розвінчання історичних міфів. Серед них – відео про справжнє значення 9 травня, історію української мови як символу спротиву, анімаційний ролик «Чому Україна – не Росія?», що спростовує російський наратив про «три братніх народи». Важливим аспектом цієї роботи стало перекладення матеріалів англійською та німецькою мовами, що сприяє поширенню правдивої інформації серед міжнародної аудиторії.

У 2024 році Інститут значно розширив свою діяльність у сфері меморіалізації російсько-української війни порівняно з попереднім роком. Якщо в 2023 році основна увага зосереджувалася на розробці методичних рекомендацій для місцевих громад, то в 2024 році акцент змістився на активну громадську дискусію, регіональні ініціативи та участь у розробці нових меморіальних практик. Інститут розробив ключові принципи меморіалізації російсько-української війни, провівши громадське обговорення цих принципів, зокрема у форматі круглого столу, та опитування серед військових, а також ініціював громадське обговорення проекту церемоніалу хвилини мовчання. Значно розширилася співпраця з місцевими громадами – зокрема, щодо створення сектору військових поховань в Ірпені та участі в комісії з меморіалізації при КМВА. Проведено 5 круглих столів за участі родин загиблих, експертів і представників влади, а також міжнародну конференцію «Реалізація права на пам'ять», присвячену формуванню культури пам'яті. Організовано семінари з меморіалізації для громад Одещини, Полтавщини, Сумщини, Харківщини та Чернігівщини. Фіксація подій війни залишалася одним із ключових напрямів роботи. Ukraine.War.Today та Віртуальний музей російської агресії продовжують бути основою для аналітичної роботи. Було підготовлено п'ять нових досліджень про воєнні злочини й демографічні зміни на окупованих територіях.

Збір, збереження та надання доступу до усних свідчень залишається одним із пріоритетів Інституту. У 2024 році основна увага була зосереджена на документуванні російсько-української війни – записано 25 нових інтерв'ю, а загальний фонд цієї колекції налічує вже понад 300 свідчень. Триває

адміністрування онлайн-платформи Архіву усної історії, опрацьовано 101 відеофайл і 1560 хвилин аудіозаписів. Проведено засідання усноїсторичного клубу, присвячене методиці збору свідчень під час війни, а також розроблено рекомендації для дослідників щодо їхнього збереження.

Запит українського суспільства щодо реабілітації жертв комуністичного тоталітарного режиму залишається високим. Інститут продовжив забезпечувати діяльність Національної комісії з реабілітації. У 2024 році проведено п'ять засідань, на яких розглянуто 955 справ – це на 12% більше, ніж у 2023 році (852 справи). У результаті 560 осіб реабілітовано (у 2023 році – 503), 263 визнані потерпілими від репресій. Протягом року підготовлено 1528 відповідей, надано 838 усних консультацій, що свідчить про стабільно високий рівень зацікавленості суспільства.

У 2024 році Інститут зосередився на організації наукових заходів та співпраці з освітянами. Інститут виступив співорганізатором панельної дискусії «Студії Голодомору» та конференції «Українсько-польське пограниччя: історія, пам'ять, мовно-культурна спадщина та сучасні виклики», присвяченої 80-м роковинам депортацій українців з польських земель. Посилено співпрацю з освітянами – у 19 семінарах-тренінгах про комунікацію з дітьми під час війни взяли участь понад 600 освітян, а тренінг «Генератор ідей» для педагогів Тернополя сприяв розвитку дослідницьких методів викладання історії. Інститут продовжив відеопроєкт «Діалоги про війну», доповнивши його четвертою частиною, присвяченою повномасштабному вторгненню, а також переклав наукові статті про акцію «Вісла» у відповідь на спроби її реабілітації в Польщі. У рамках експедиції до понад 10 місць поховань польського народу у Волинській, Львівській, Рівненській та Тернопільській областях здійснено огляд меморіальних об'єктів та підготовлено звіт із рекомендаціями. Окрім цього, підготовлено 6 методичних рекомендацій для державних органів та медіа, а також надано консультаційну підтримку United24 у створенні історичних медійних матеріалів.

У серпні-вересні 2024 року Інститут ініціював **загальнонаціональне соціологічне дослідження**, проведене ТОВ «Оперативна соціологія» за участі фонду «Демократичні ініціативи». Його результати свідчать про зростання підтримки державної політики національної пам'яті – 89,1% українців повністю або частково її схвалюють, що на 5% більше, ніж у 2023 році. Також збільшилася кількість тих, хто повністю підтримує політику пам'яті – з 31,4% до 36,1%. 77% респондентів позитивно ставляться до перейменування вулиць і міст, названих на честь радянських діячів, а 65,6% підтримують відмову від назв, пов'язаних із російською культурою.

У 2024 році Інститут долучився до відзначення понад 60 пам'ятних дат. Особливу увагу приділено пам'ятним датам, пов'язаним із Революцією Гідності, політичними репресіями, Голодомором та російсько-українською війною. Серед важливих ювілеїв відзначено 70-річчя Кенгірського повстання, 80-річчя депортації українців 1944–1951 років та 100-річчя від дня народження Сергія Параджанова. Інститут також продовжив організацію дискусій, відеопроєктів та тематичних виставок, посилюючи комунікацію з регіонами через міжрегіональні відділи.

У 2024 році Інститут активно працював над створенням і поширенням друкованих видань, виставкових проєктів і відеопродукції для популяризації історії України. Видано 13000 примірників книг і брошур, серед яких «Без ротації», «Тріумф людини» та «Оборона Замостя. Легенда про лопату». Окремий фокус було зроблено на брошурах, листівках і арт постерах, зокрема комплектах «Фактор боротьби» та «Патрони наших вулиць».

Загалом Український інститут національної пам'яті експонував чи сприяв експонуванню понад 20 виставкових проєктів у різних регіонах України та за кордоном. Тематика охоплювала російсько-українську війну, історію УПА, мовну політику, українську культурну спадщину та депортації. Серед нових виставок – «10 років агресії – 10 років спротиву», «Мововбивство – складова рашизму», «Волинь, де зродилася УПА».

За 2024 рік Інститут працював над створенням і поширенням 14 відеопроєктів, що включали в собі понад 30 окремих відеороликів, зокрема: продовжено серії «Голоси Революції Гідності», «Події епохи», «Люди епохи», а також створено нові матеріали, присвячені Голодомору, українській мові та

військовим героям. Інститут розширив роботу подкасту «(На)пам'ять», у межах якого вийшло 3 випуски з обговоренням ключових подій і тенденцій у сфері національної пам'яті.

У 2024 році Інститут організував або взяв участь у близько 70 заходах різного формату – лекціях, дискусіях, екскурсіях та зустрічах, у тому числі у регіонах. Особливу увагу приділено презентації власних проєктів: проведено 20 заходів у навчальних закладах, бібліотеках та громадських просторах, а також 23 презентації книги «Без ротації». Значна частина роботи була спрямована на військових – проведено 18 зустрічей з військовослужбовцями. В Одесі Інститут організував дискусії з гідами та краєзнавцями щодо історичних міфів та деколонізаційних процесів.

У міру наявних ресурсів Інститут докладав зусиль для посилення міжнародного співробітництва. Уперше Інститут став реципієнтом міжнародної технічної допомоги (Фонд «Партнерство за сильну Україну»). У 2024 році Український інститут національної пам'яті долучився до напрацювання резолюції Європарламенту щодо засудження системної фальсифікації історії з боку Росії задля виправдання війни проти України. У результаті 23 січня 2025 року Європейський Парламент [ухвалив резолюцію](#). У 2024 році було розроблено проєкт резолюції ГА ООН щодо засудження злочинів комуністичних тоталітарних режимів. Було укладено Меморандум про співпрацю між Українським інститутом національної пам'яті та словацьким Інститутом пам'яті нації.

У 2024 році Інститут оновив Комунікаційну політику, що дозволило впорядкувати та систематизувати зовнішню комунікацію. Основні напрямки залишилися незмінними – інформування про діяльність Інституту, меморіалізацію російсько-української війни, переосмислення радянської та імперської спадщини. У порівнянні з 2023 роком зросла кількість інформаційних матеріалів на офіційному сайті (230 публікацій). Значно зросла взаємодія з медіа: опрацьовано близько 1000 медійних запитів, що на 53% більше, ніж у 2023 році.

Аудиторія соцмереж Інституту продовжила зростати, хоча темпи приросту були нижчими, ніж у 2023 році. Найбільший приріст підписників спостерігався в ютубі (+1093) та фейсбуці (+1655), тоді як у телеграмі (+303), інстаграмі (+864) та твіттері (+104) зростання було менш динамічним у порівнянні з попереднім роком. Продовжено роботу тематичних рубрик, серед яких #FightForUkraine (17 публікацій), «Історичний календар» (50 публікацій), «Локальна пам'ять» (16 дайджестів на основі понад 90 новинних матеріалів), «Росія вбиває» (6 історій), 4 тести на знання історії, а також спільний проєкт із Представництвом Президента в Криму (30 публікацій). Загалом у 2024 році комунікаційна робота Інституту стала більш цілеспрямованою, зі зростанням уваги до медійної взаємодії.

У 2024 році загальне фінансування за бюджетними програмами у 2024 році збільшилося на 37,5% порівняно з 2023 роком, що свідчить про зростання ролі Інституту та підтримки його діяльності. Кількість заходів, проведених Інститутом, зросла майже втричі (41 захід у 2024 році та 14 – у 2023), що відображає активізацію діяльності. У 2024 році більшість програм виконані майже на 100%, тоді як у 2023 році частину коштів було спрямовано на погашення заборгованості за попередній рік (440,0 тис. грн).

Варто відзначити проблемні питання, які стали викликом у діяльності Інституту у 2024 році. Серед них – скорочення граничної чисельності відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 року № 1410 «Деякі питання скорочення чисельності працівників органів виконавчої влади». Гранична чисельність працівників Українського інституту національної пам'яті була зменшена з 97 до 71 штатної одиниці, що призвело до скорочення 26 посад. Також значним викликом залишається брак кадрового ресурсу, оскільки частина співробітників Інституту від початку повномасштабного вторгнення перебуває в лавах Збройних сил України. Це додатково вплинуло на робочі процеси та розподіл навантаження серед наявного штату. Попри ці труднощі, Інститут продовжує виконувати свої завдання, зосереджуючи ресурси на пріоритетних напрямках роботи.

III. Використання коштів державного бюджету

Український інститут національної пам'яті отримує фінансування з державного бюджету за двома бюджетними програмами:

1. за КПКВК 3809010 «Керівництво та управління у сфері відновлення та збереження національної пам'яті» в сумі 37 005,9 тис. грн, касові видатки становили 35 131,7 тис. грн;
2. за КПКВК 3809020 «Заходи з реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті, забезпечення діяльності Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності та Галузевого державного архіву УІНП» затверджено асигнування в сумі 36 988,5 тис. грн, касові видатки становили 35 461,3 тис. грн, з них:

- на заходи з реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті, проведені Інститутом, затверджено асигнування у розмірі 3 000,0 тис. грн; асигнування були відкриті на суму 2 900,0 тис. грн., відповідно до цього проведено 41 захід. З них у звітному році профінансовано 34 заходи на суму 2 896,9 тис. грн;
- на забезпечення діяльності архіву використано 4 465,1 тис. грн із 5 079,5 тис. грн затверджених;
- на забезпечення діяльності музею використано 28 099,4 тис. грн із 28 909,0 тис. грн затверджених.

IV. Організаційна інформація

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 року № 1410 «Деякі питання скорочення чисельності працівників органів виконавчої влади» доведено граничну чисельність працівників Українського інституту національної пам'яті в кількості 71 одиниці (було 97), що призвело до скорочення 26 посад. Штатна чисельність Інституту становить – 71 одиниця, з них 67 державних службовців. До категорії «А» належать 4 посади (Голови Інституту, першого заступника Голови, заступника Голови та заступника з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (CDTO), до категорії «Б» – 20 посад керівників структурних підрозділів та їхніх заступників, до категорії «В» – 43 посади головних спеціалістів. Апарат Інституту складається з 9 самостійних структурних підрозділів: 4 управлінь (наукового та інституційного забезпечення; популяризаційної роботи та меморіальних заходів; забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах та підвідомчих установ; комунікацій, цифрових проектів та аналітичного забезпечення) 3 відділів (планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності; управління персоналом та документообігу; правового забезпечення) 2 Секторів (внутрішнього аудиту; господарського забезпечення) та окремо виведеної одиниці: головного спеціаліста з питань запобігання корупції.

Робота з відкритими даними

На виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI та постанови Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» в Інституті забезпечується постійне оприлюднення та оновлення наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. Відповідно до Переліку наборів даних, розпорядником яких є Інститут, на порталі відкритих даних розміщено 7 наборів, протягом звітного періоду оновлено 5 наборів та створено й розміщено на сайті Порталу відкритих даних 1 новий набір даних «Інформація про діяльність Національної комісії з реабілітації».

Усі набори, розпорядником яких є Інститут, створені відповідно до переліку параметрів, кожний з яких відображає окремий вид інформації, рекомендований формат та періодичність оновлення. 80% наборів переведено в формат машиночитання CSV.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» та наказу Інституту від 06.09.2024 року № 86-адм «Про проведення інформаційного аудиту» з 09 по 20 вересня

2024 року в Інституті був проведений інформаційний аудит. За його результатами підготовлено та розміщено на сайті Інституту звіт про проведену роботу та створено і завантажено на Порталі відкритих даних набір «Результати інформаційного аудиту». Також протягом 2024 року інформаційний аудит був проведений в Національному музеї Революції Гідності та Галузевому державному архіві Українського інституту національної пам'яті.

Організація кадрової діяльності

У зв'язку із збройною агресією російської федерації та запровадженням в Україні воєнного стану конкурси на заміщення вакантних посад державної служби відповідно до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою Кабінету Міністерства від 25.03.2016 №246 призупинені на період дії воєнного стану.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», частини п'ятої статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» відбулись наступні призначення на посади державної служби.

Призначення та звільнення в 2024 році:

- призначено 20 державних службовців;
- звільнено 18 державних службовців;
- працівників: 1 призначення та 4 звільнення.

Проходження терміну випробування та призначення рангів державним службовцям:

- 8 державних службовців пройшли випробування;
- 1 державному службовцю присвоєно ранг державного службовця за результатами випробування для вперше призначених;
- 3 державним службовцям, які пройшли випробування та яким присвоєно ранг державного службовця за результатами випробування в рамках категорії посади
- 6 державним службовцям присвоєно чергові ранги.

Розробка проектів розпорядчих актів, що стосуються питань управління персоналом, трудових відносин та державної служби

Розробка проектів розпорядчих актів, що стосуються питань управління персоналом, трудових відносин та державної служби: упродовж 2024 року видано 389 наказів, з них: накази з адміністративно-господарських питань – 93, з особового складу – 121, накази про відпустки – 109, накази про відрядження – 62, накази з основної діяльності – 4.

Результати оцінювання службової діяльності державних службовців за 2024 рік

За результатами оцінювання державні службовці категорії «Б» та «В» отримали наступні оцінки:

- Відмінна – 20 державних службовців;
- Позитивна – 7 державних службовців;
- Негативна – немає;
- державні службовці категорій «Б» і «В» визначення результатів виконання завдань якими у 2024 році не проводилось – 12 державних службовців (увільнені від виконання посадових обов'язків у зв'язку із проходженням військової служби).

За результатами оцінювання державні службовці категорії «А» отримали наступні оцінки:

- Відмінна – 2 державні службовці;
- Позитивна – немає;
- Негативна – немає.

Реєстрація та облік документів

Документообіг Інституту здійснюється виключно в системі електронного документообігу. Також Інститут приєднаний до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, відтак обмін документами з іншими органами виконавчої влади здійснюється виключно в електронному вигляді (крім документів, щодо яких окремими нормативними актами затверджено інший режим).

Реєстрація та облік документів: документообіг Інституту здійснюється виключно в системі електронного документообігу. Також Інститут приєднано до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, відтак обмін документами з іншими ОВВ здійснюється виключно в електронному вигляді (крім документів, щодо яких окремими нормативними актами затверджено інший режим). Організація електронного документообігу покладається на відділ управління персоналом та документообігу.

Упродовж року до Інституту надійшло:

- службової кореспонденції – 2962;
- звернень громадян – 460;
- запитів на публічну інформацію – 83;
- вихідної кореспонденції – 3340.

За допомогою системи СЕВ ОВВ:

- отримано – 1753 листи;
- відправлено – 2172 листів.